

Sexe a les presons

Tot i que no sigui explícit en la condemna, l'intern d'un centre penitenciari ha de complir una pena afegida a la privació de la llibertat: la limitació de la seva afectivitat. És la penitència oculta de les presons.

Els interns necessiten que hi vagis a comunicar, estan mancats d'afecte. Per això és molt fàcil que s'enamorin de nosaltres, les assistents socials, i no per mèrits propis. De fet, els reclusos sovint idealitzen les dones que col·laboren amb ells, ja sigui la metgessa, l'educadora o la psicòloga. Els fa falta companyia, i com que és poc el contacte femení de què gaudeixen, en els casos comptats en què els arriba tendeixen a abocar-s'hi emocionalment». Aquest és el testimoni d'una de les assistents socials de l'IRES (Institut de Reinserció Social), organisme privat que es dedica a l'atenció i rehabilitació social dels presos dels centres penitenciaris del Principat.

La vida dins d'un recinte penitenciari comporta, junt amb la privació de la llibertat, la dificultat de desenvolupar la vessant sexo-afectiva de la persona. Sexe i presó sempre han coexistit en forma de tabú, ja que són dues circumstàncies de compaginació difícil. Últimament, però, des que els contactes *vis-à-vis* s'han generalitzat a les presons dels Països Catalans, la manera brutal que hi havia fa pocs anys de viure el sexe en un règim de reclusió s'ha suavitzat. Això no obstant, el sexe a les presons és encara molt lluny de poder-se contemplar com un aspecte eradicat de la problemà-

tica penitenciària. La vida sexo-afectiva d'un reclus continua presentant dificultats per a realitzar-se amb uns mínims de dignitat.

«Abans, l'homosexualitat i la violència sembla que eren aspectes constants dins del centre —afirma A.C.H., educador de la Presó Model de Barcelona—, però amb la regularització dels *vis-à-vis* i els permisos de sortida, que faciliten una periodicitat sexual als interns, pot dir-se que tant la violència consegüent a la privació total de la vida afectiva, com l'homosexualitat, sobretot la circumstancial, són una realitat en recessió».

SENSE VIOLACIONS

Un dels tòpics més estesos respecte al sexe dins de les presons, la violació, sembla que és un fet que ja no acostuma a donar-s'hi. Gaspar M., 26 anys, intern toxicòman de la presó Model de Barcelona, explica que «fa uns anys, si eres jovenet i, sobretot, si tenies cara de criatura, era molt senzill que un dels *antics* s'encapritxés de tu, i et tocava passar per la pedra. Ara això ja no succeeix, els casos que es donen són excepcionals i la majoria d'ells són realitzats per a infligir una humiliació, de manera que resulta més fàcil que un pres faci que altre li *mengi el rave*, par-

lant malament, que el tòpic de donar-te pel darrere».

Un centre penitenciari és un microcosmos inserit en el conjunt de la societat, de manera que en el seu interior es desenvolupa una societat, paral·lela a la convencional amb l'agreujant, però que la reclusió accentua les característiques de la naturalesa humana. Per la complexitat de les relacions socials, resulta difícil generalitzar la manera que cada intern experimenta la vessant sexo-afectiva i existeix, òbviament, una diversitat de situacions en virtut de la condemna a complir, l'entorn social de què es prové, la galeria on s'estigui, o el nivell cultural propi.

Pedro José M., 27 anys, ex-reclus de la presó Model de València, comenta que «a la Model de València les galeries més conflictives són la segona i la tercera. En la segona galeria hi ha els interns més problemàtics, els droga-addictes i els reincidents. Són persones que no solen atendre als càstigs, i formen com una mena de gueto dins de la presó. En la tercera galeria hi ha els reclosos més joves, i també és un lloc problemàtic perquè són bastant esbojarrats, tendeixen a formar petits grups i no assimilen la realitat amb la maduresa d'altres interns».

Habitualment, els reclu-

Un centre penitenciari és un microcosmos inserit en el conjunt de la societat, tant que en el seu interior es desenvolupa una societat paral·lela a la convencional.

sos dels centres penitenciaris d'arreu del país disposen d'un *vis-à-vis* mensual, que consisteix a tenir la possibilitats d'estar amb la dona, la nòvia o senzillament algun familiar, durant una hora, en una cel·la aïllada. En cas que l'intern disposi d'una parella estable, és freqüent que mantingui durant el *vis-à-vis* una relació sexual. Aquest encontre és esperat amb impaciència pels reclusos, i resulta usual que esdevingui tema de conversa entre ells en els dies anteriors i posteriors al *vis-à-vis*.

Segons Gaspar M., «el fet que s'hagi de mantenir relacions sexuals en la cel·la de *vis-à-vis* no agrada a ningú, però no hi ha més remei. Abans i després se'n parla molt, de la trobada, ja que quan ets lliure tendeixes a ser més reservat amb la teva vida personal. Però dins de la presó no et talla i ho contes tot, amb pèls i senyals, sovint al teu company de cel·la. Ho necessites».

L'homosexualitat també és una moneda de canvi habitual a les presons. «A la Model de Barcelona —diu A.C.H., educador del Centre— hi ha la setena galeria que és específica per homosexuals i transvestits. En l'actualitat no hi ha més que deu o dotze persones, i se'ls manté aïllats com a mesura preventiva, ja que hi ha transvestits que tenen tot l'aspecte de dones i,

barrejats amb els altres reclusos, podrien ocasionar conflictes obvis». L'homosexualitat, tot i ser usual, és un fet que no està gaire ben considerat dins de la presó. Existeix, respecte a les relacions homosexuals —explica Pedro José M.—, una certa reserva. La gent acostuma a callar-s'ho, perquè si no, la resta dels reclusos tendeix a riure-se'n. Ja saps, els *mariquites* no solen ser ben vistos».

SOLEDAT I MÉS SOLEDAT

Tot i les reserves quant a les relacions homosexuals, sovint s'efectuen previ intercanvi d'algun bé material. Segons afirma Pedro José M., «és un fet que passa igualment fora de la presó, però a dins és una norma prou estesa: tothom té un preu».

També existeix un mercadeig notable de pornografia, en concret de revistes. No hi ha gaires exemplars de publicacions d'aquesta mena, però les que aconseguen introduir-se en els centres penitenciaris passen de mà en mà, es compren i es venen i són molt buscades. Les revistes de pornografia es relacionen directament amb la masturbació, la pràctica sexual més generalitzada en els recintes penitenciaris i la que els reclusos acostumen a revelar amb més facilitat: «És que

ESCOLTA COSES QUE **SI** SÓN PRINCIPALS

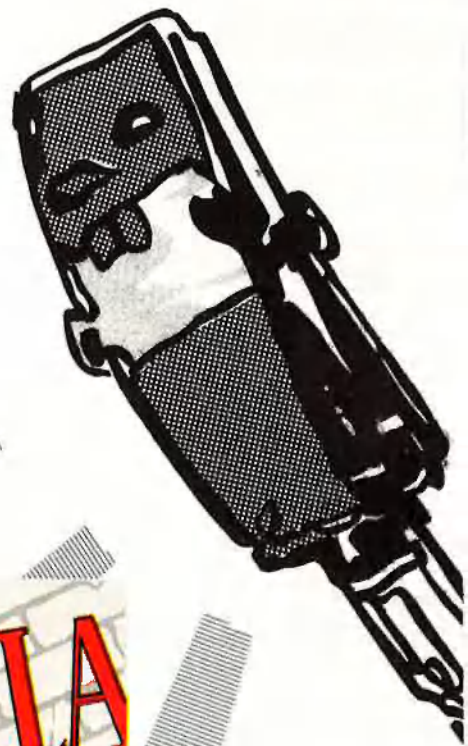
CADENA

13

750

PLASTIC
B A N D

MALLA
MUSICALS

La presó dificulta el desenvolupament de la vida sexo-afectiva de les persones.

DOMÈNEC UMBERJ

entre un *vis-à-vis* i un altre —diu Gaspar M.— passa un mes. I un mes, aquí dins, es fa molt llarg».

La soledat és un dels aspectes més difícils de suportar en la vida penitenciària. Això és especialment notori en els casos de condemna llarga, ja que pot donar-se el fet que la parella acabi cansant-se de la situació i determini abandonar l'intern. Segons Pedro José M., «al llarg del temps, si has de passar molts anys empresonat, la dona, la nòvia, o inclús la família acaben per oblidar-se de tu, i et quedes sol. La soledat és molt dura». Una de les maneres més pràctiques de suportar la soledat a la presó és dormir. «Com més dorms —diu Gaspar M.—, millor, passa el temps i no te n'adones, és

la millor forma de redempció».

El suport familiar esdevé imprescindible per als reclusos, sobretot si es té cònjuge. Això no obstant, a vegades resulta contraproductiu, i els mateixos interns rebutgen les comunicacions i els *vis-à-vis*, si aquests els ocasionen més tristesa que profit.

A vegades passa, segons informa A.C.H., educador de la Model de Barcelona, que «el reclus es troba en una situació incòmoda, que és haver de veure com els familiars es posen a plorar quan el visiten. Aleshores, ells mateixos prefereixen que no els vinguin a veure, ja que la seva situació ja és prou angoixant com per a haver de rebre la càrrega emotiva d'un familiar que li incrementa el malestar».

Davant de la soledat i de la manca d'afecte, resulta freqüent en la vida penal la recerca de companyia dins dels límits establerts per aquesta circumstància. La picaresca i l'enginy s'enfronten, en aquest cas, a l'adversitat. Una de les argücies que els reclusos utilitzen per a establir noves coneixences amb una finalitat última de relació afectiva és el correu. Sovint, en aquests casos, un company d'ells actua d'intermediari. «És usual —explica l'assistent social de l'IRES— que un matrimoni en què tots dos cònjuges estiguin empresonats, l'home a la Model i la dona a Wad-Ras, per exemple, parlin als seus companys de cel·la dels respectius cònjuges. Si un d'ells demostra interès, i és correspost,

entre l'amic i l'amiga del matrimoni reclòs comença un intercanvi de cartes, amb fotografia inclosa, que pot desembocar en un *vis-à-vis* per a conèixer-se. I no seria ni el primer ni l'últim cas, que una trobada d'aquesta mena acaba en relació».

Aquest fet pot reproduir-se quan un dels dos cònjuges és fora de la presó, que aporta un amic o amiga, previ acord amb el cònjuge del reclus per a realitzar un *vis-à-vis*. La prostitució també entra en joc en aquest tipus de relacions, tot i que hi ha un control estricte per a no deixar entrar persones en el *vis-à-vis* que s'identifiquin com a nòvia —que cobra la trobada— de dos, tres, o més reclusos.

Eduard Company